

VIRKŠTELĖS KRAUJO BANKAI: KĄ TURI ŽINOTI BŪSIMIEJI TĖVAI?

Stengdamasis atsakyti į gaunamus nėščiujų, jų šeimos narių ir institucijų prašymus paaiškinti su virkštelės kraujo bankais susijusius mokslinius ir etinius klausimus ir pateikti visuomenei objektyvią, nepagrįstų lūkesčių nekeliančią informaciją, Lietuvos bioetikos komitetas atkreipia dėmesį į keletą faktų:

- **Vaiko išsaugotas virkštelės kraujas jam pačiam gali būti panaudotas labai retai.** Gimdymo metu surinkto virkštelės kraujo kiekio dažniausiai pakanka tik žmonėms, kurių svoris ne didesnis nei 45 kg, gydyti. Tik 8–12 proc. virkštelės kraujo vienetų turi pakankamą kamieninių ląstelių skaičių asmeniui, sveriančiam 80 kg.
- Dažniausiai, to paties sergančio žmogaus virkštelės kraujo kamieninės ląstelės negalės būti panaudotos, nes gali būti iki vėžinės.
- Nors mokslininkai tikisi, kad virkštelės kraują ateityje bus galima panaudoti įvairioms ligoms gydyti, **kol kas anksti kalbėti apie kliniškai svarbų autologinių (paties paciento) virkštelės kraujo kamieninių ląstelių pritaikymą ne kraujo ligų gydymui tikslais**, nes šios metodikos dar tik kuriamos.
- **Iki šiol Lietuvoje virkštelės kraujo kamieninės ląstelės dar niekada nebuvo pasitelktos vaiko, iš kurio jos buvo surinktos, gydymui** - naudotos donorinės kamieninės ląstelės.
- Specialistų teigimu, suaugusiųjų kaulų čiulpų kraujodaros ląstelių persodinimo teikiamos galimybės nenusileidžia ir pralenkia virkštelės kraujo persodinimo teikiamas galimybes.
- Nors virkštelės kraujo paėmimo procedūra nesukelia tiesioginės žalos naujagimio ir gimdyvės sveikatai, mokslinėje literatūroje **diskutuojama, ar renkant virkštelės kraują galima naudoti vaikui yra proporcinga rizikai, kurią jis patiria po gimimo netekdamas virkštelės / placentos kraujo, kai netaikomas atidėtas virkštelės perspaudimas** (gimdymo metu virkštelės rekomenduojama neperspausti bent 30–60 sek. po gimimo).

Dėl išvardytų priežasčių Lietuvos bioetikos komitetas pateikia šias rekomendacijas:

- Kadangi autologinių (paties paciento) virkštelės kraujo kamieninių ląstelių gydymo tikslais panaudojimo tikimybė yra itin nedidelė, asmenims, kurie nusprendžia naudotis privačių bankų Lietuvoje ar kitose šalyse paslaugomis, turi būti suteikta išsami, objektyvi ir nepagrįstų lūkesčių nekelianti informacija apie dabartines saugomo virkštelės kraujo panaudojimo galimybes, finansinius kaštus ir kt.
- Siekiant, kad nėščiosios ir jų šeimos nariai gautų objektyvią ir mokslo duomenimis pagrįstą informaciją apie terapines virkštelės kraujo galimybes, tokią informaciją jiems turi suteikti nėščiujų priežiūrą teikiantys sveikatos priežiūros specialistai.
- Esant finansinėms galimybėms, turėtų būti remiamas ir skatinamas ne privačių, o viešųjų virkštelės kraujo bankų steigimas, kuriuose saugomos kamieninės ląstelės būtų prieinamos ne tik donorams ir jų šeimos nariams, bet ir kitiems visuomenės nariams gydyti.

Norintiems išsamiau susipažinti su virkštelės kraujo bankų veiklos etiniais klausimais, išsami informacija pateikiama Lietuvos bioetikos komiteto svetainėje: <http://bioetika.sam.lt/>.

Rekomendacijos sudarytos remiantis Europos ir Š. Amerikos profesinių bei mokslinių organizacijų, etikos komitetų pozicijomis, suderintos su Sveikatos apsaugos ministerija, Lietuvos kamieninių ląstelių tyrėjų asociacija, Lietuvos gydytojų akušerių draugija ir Nacionaliniu transplantacijos biuru prie Sveikatos apsaugos ministerijos. Daugiau informacijos suteiks Lietuvos bioetikos komitetas lbek@bioetika.sam.lt, tel. (8 5) 2430009.